

Razglednice Koprivnice kao knjižnična građa¹

DIJANA SABOLOVIĆ-KRAJINA

Cilj rada je ukazati na značaj zbirke razglednica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica kao knjižnične građe kojoj je svrha prijenos informacija o raznim aspektima života Koprivnice i okolice u proteklih stotinu i dvadesetak godina, od najstarije razglednice u zbirci iz 1898. godine do današnjih dana: povijesnih, kulturno-baštinskih, urbanističko-građevinskih, društvenih, privrednih, sportskih, vjerskih, modnih, promotivno-turističkih i dr. aspekata. Ukazat će se na formiranje i organizaciju razglednica kao knjižnične građe – nabavu, stručnu obradu, zaštitu, pohranu, prezentaciju i davanje na korištenje javnosti. Uz fizički dostupne originale razglednica u prostoru knjižnice, ukazat će na prednosti njihovih digitalnih preslika koje su pretražive po raznim kriterijima te kao takve pristupačne javnosti putem interneta u bilo koje vrijeme i s bilo kojeg mjesta u svijetu. Rad će dati uvid u vrijednost razglednica ne samo kao knjižnične građe nego i kao kulturno-baštinskog resursa važnog za zavičajni identitet koji ima potencijale, uključujući i one turističke, u povezivanju prošlosti i suvremenosti. Rad je ograničenog dosega, budući da razglednice razmatra samo kao knjižničnu građu, a da bi se dobila cjelina njihovog lokalno-identitetskog i kulturno-baštinskog potencijala potrebno je povezati uvide u razglednice ne samo kao knjižničnu, nego i kao muzejsku i arhivsku građu, te one privatnih kolekcionara. Stoga ovaj rad može biti poticaj za cjelovitu analizu razglednica iz zbirke drugih zavičajnih baštinskih ustanova – Muzeja grada Koprivnice i Državnog arhiva u Varaždinu te zbirke privatnih kolekcionara. Pri tome se ističu mogućnosti najnovije informacijsko-komunikacijske tehnologije, odnosno uloga digitalizacije ne samo u zaštiti i pretraživosti razglednica kao resursa u kulturno-baštinskoj i turističkoj promociji Koprivnice i koprivničkog kraja, nego i u povezivanju zbirke razglednica različitih vlasnika.

1 Poticaj za pisanje ovog rada izlaganje je *Madame Rousseau, Hlebinska Mona Liza i stara Koprivnica: Priča o baštini i turizmu na primjeru razglednica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*, koje su pripremile Dijana Sabolović-Krajina i Josipa Strmečki za Stručno-znanstveni skup *Stare razglednice – izvori baštine*, Zagreb, 24. 11. 2023. Usp. *Stare razglednice – izvori baštine [knjiga sažetaka]*. // Znanstveno-stručni skup, Zagreb, 24. 11. 2023. [urednici Ivan Zupanc, Iva Salopek Bogavčić]. Zagreb: Institut za vrednovanje i obradu razglednica, 2023.

Ključne riječi: digitalizacija, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, knjižnična građa, kulturna baština, pretraživost, razglednice, zavičajni identitet

1. Uvod

Hrvatska enciklopedija definira razglednicu kao dopisnu poštansku kartu sa slikom, fotografijom, crtežom, reklamom i sl. na poledini.² Knjižnice prikupljaju i obrađuju razglednice kao grafičku građu ili sitni tisak.³ Istraživanjem prvih pojava i cjelokupne povijesti razglednica bavi se kartofilija, disciplina koja uključuje i sakupljanje razglednica i njihovo izlaganje na izložbama.⁴ Preteča razglednice je dopisnica (*Correspondenzkarte*) koja je puštena u javni promet u Austriji 1869. godine, da bi je do 1874. godine prihvatile sve europske zemlje.⁵ Nastanak prvih razglednica datira godinu dana kasnije, 1870. godine. Istovremeno su puštene u poštanski promet u Njemačkoj i Francuskoj kao dopisnice ilustrirane vojničkim motivima za vrijeme Francusko-pruskog rata 1870. – 1871. godine koji se vodio zbog pokrajina Alsace i Lorraine.⁶

Prekretnicom, početnom godinom velika omasovljenja i kolekcioniranja razglednica smatra se 1897. godina kada je razvoj tiskarskih tehnika omogućio tiskanje većih naklada od 500 do 2000 primjeraka po motivu.⁷ Na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće razvila se jaka industrija razglednica s proizvodnjom i raspačavanjem razglednica po cijelome svijetu. Osnivaju se brojni klubovi sakupljača razglednica, izlaze kartofilski časopisi, organiziraju se izložbe i proizvode albumi za njihovu pohranu.⁸ Krunoslav Leko, autor knjige o kartofiliji ili umijeću sakupljanja razglednica, o tom zlatnom dobu razglednica kaže: *Ekspanzija ra-*

zglednica posljedica je velike želje ljudi za slikama i njihovom reprodukcijom i potrebama masovnog turizma. Razglednice, korespondencija slikom, postale su najbrže i najpraktičnije sredstvo komunikacije... Razglednice nisu tada bile samo poštanski promet, nego i estetski objekt, suvenir, predmet kolekcionarstva. U razdoblju od 1901. – 1907. hobi sakupljanja razglednica bio je prvi i najmasovniji na svijetu, sredstvo kolekcionarstva i razmjene.⁹ Popularnost razglednica opada nakon Prvog svjetskog rata, sa značajnim opadanjem turizma. Opada i kakvoća papira i tiska korištenih za razglednice, osobito nakon masovne serijske primjene tehnike ofseta u tiskarstvu. Raste im naklada od minimalnih 3000 naviše, što potiskuje finu zanatsku proizvodnju iz prethodnog razdoblja. Više se ne koristi trajniji i kvalitetniji papir od krpa, već papir od drveta. Počinje velika ekonomska kriza na Zapadu. Telefon, radio i gramofonske ploče mijenjaju komunikacijske strukture masovne kulture. Primat u sakupljanju preuzima filatelija, a prvi val sakupljanja razglednica povlači se i nestaje.¹⁰

U razdoblju od 1946. do 1960. godine počinje revitalizacija razglednica, koje se između ostaloga pokazuju korisnima u rekonstrukciji porušenih gradova u Drugom svjetskom ratu.¹¹ Od 1960. godine do danas dolazi do drugog vala sakupljanja razglednica, tzv. retrospektivnog sakupljanja. Razglednice se stavljaju u povijesnu perspektivu i za njih se zanimaju ljudi koje zanima zavičajna povijest, kao i visoka zanatska i estetska kvaliteta tiska ranih, starih i starijih razglednica.¹²

Autor Leko ukazuje na važnu činjenicu kako su razglednice kao proizvod masovne kulture stručno-znanstveni krugovi dugo zapostavljali kao dio primijenjene grafike te degradirali u niže vrijedni nosač poruka. One su bile ubrajane u efemerije, dvodimenzionalne predmete namijenjene za jednokratnu upotrebu, kratkotrajne, bez trajne važnosti i vrijednosti, ali koji

2 *Razglednica.* // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: [https://www.enciklopedija.hr/clanak/razglednica\(11.7.2024.\)](https://www.enciklopedija.hr/clanak/razglednica(11.7.2024.)).

3 *Razglednica.* // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2022., 185.

4 LEKO, Krunoslav: *Umijeće sakupljanja razglednica.* Rijeka: Ex libris, 2015., 11.

5 Isto, 19.

6 Isto, 20.

7 Isto, 31.

8 Isto.

9 Isto, 33–34.

10 Isto, 44–45.

11 Isto, 44.

12 Isto, 46.

mogu postati sakupljački objekti.¹³ Međutim, 1980-ih godina razglednice iz sfere kolekcionarstva ulaze u krugove akademske zajednice i postaju predmet znanstvenog istraživanja. Kartofilska građa danas se koristi u antropologiji, etnologiji, kulturalnim studijima, sociologiji, medijskim studijima i sl. Može se reći da se ta vrsta grafičke građe danas promatra, izučava i vrednuje iz sasvim drugog kulturološkog ključa. Nije više kratkotrajna poštanska efemerija i poštanska upotreba nego poprima novu kulturološku funkciju trajnog dobra kao predmet kulturne baštine te kao povijesni i estetski dokument trajne vrijednosti.¹⁴

2. Razglednice kao knjižnična građa

Razglednice su građa koju kao povijesne i estetske dokumente, antikvitete i predmete kulturne baštine prikupljaju, stručno opisuju i obrađuju, pohranjuju i zaštićuju te daju na korištenje kulturno-baštinske ustanove: knjižnice, muzeji i arhivi. Pri tome se rukovode primjenom svojih specifičnih međunarodnih standarda za opis, te dostupnost kataložnih zapisa korisnicima.¹⁵ Kao knjižnična građa razglednice spadaju u neknjižnu grafičku građu. Prema definiciji navedenoj u Međunarodnom standardnom bibliografskom opisu neknjižne građe (ISBD, NBM), razglednica je „slika na tvrdom papiru koja se otprema poštom bez omotnice“.¹⁶ Prema Zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti iz 2019. godine (poglavlje X. Obvezni primjerak, Članak 37. i Članak 39.) razglednice su propisane kao obvezni primjerak i određuju se kao slikovna djela, u koja još spa-

daju reprodukcije slikovnih umjetničkih djela i plakati.¹⁷ U usporedbi s knjižnom građom, prvenstveno knjigama kao prevladavajućom vrstom građe, razglednice su relativno slabo vidljiva knjižnična građa u fondovima knjižnica. U većim knjižnicama najčešće su svrstane u grafičku zbirku, a u manjim narodnim knjižnicama koje ne posjeduju grafičku zbirku, često se skupljaju unutar zavičajnih zbirki.¹⁸ Neke knjižnice razglednice prikupljaju kao sitni tisak ili efemernu građu ili efemeru. To su tiskovine malena opsega proizvedene za specifičnu kratkotrajnu uporabnu svrhu, sadržaj kojih je vezan uz neki događaj ili predmet interesa (tu spadaju i pozivnice, ulaznice, obavijesti).¹⁹ Naziv „efemerna građa“ koristi se za prolazne svakodnevnne dokumente koji se proizvode za jednu svrhu i kasnije odbacuju, svakodnevnu građu koja nema stalnu vrijednost jer se proizvodi u velikim količinama ili u raspoloživim formatima. Autorice Leko i Živković naglašavaju da efemerna građa kao neprocjenjiv izvor informacija, koji se može promatrati s raznih kulturoloških vidova, dobiva u novije vrijeme na značenju pokretanjem projekata digitalizacije u knjižnicama i drugim baštinskim ustanovama. One također ističu da razglednice, iako zadovoljavaju mjerilo formata, nose drugačije značenje od sitnog tiska ili efemerne građe te kao građa pripadaju u grafičku zbirku.²⁰

13 Isto, 41–42.

14 Isto, 51.

15 Usp. HAVLIČEK, Petar: *Opis razglednica kao arhivskog gradiva i knjižnične građe u arhivima i knjižnicama u Hrvatskoj*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2022. Dostupno na: <https://repositorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A6634/datastream/PDF/view> (12. 7. 2024.).

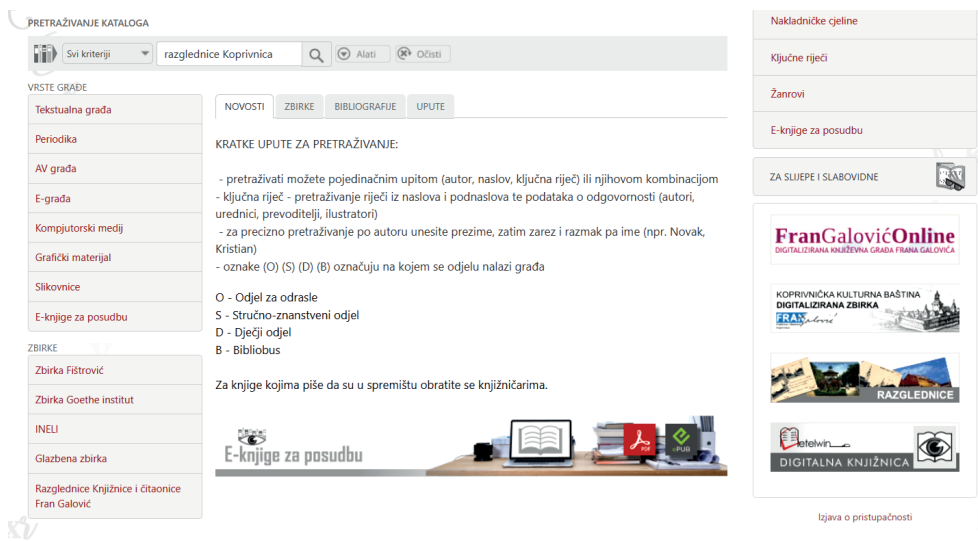
16 (NBM): *Međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe*. Prerađeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1993., 79.

17 *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*. Zagreb: Narodne novine, 17(2019). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (12. 7. 2024.).

18 SABLIĆ, Damir; BARBARIĆ, Ana: *Katalogizacija razglednica prema ISBD-u*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 64, 2(2021), 328. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/867/753> (12. 7. 2024.).

19 *Sitni tisak ili efemerna građa ili efemera*. // *Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja*, 196.

20 LEŠKOVIĆ, Ana; ŽIVKOVIĆ, Daniela: *Efemerna građa i sitni tisak: opseg pojmova u Hrvatskoj i svijetu*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 54 (2011), 122.

Sl. 1. Snimka zaslona knjižničnog e-kataloga s mogućnostima pretraživanja razglednica kao kataložnih jedinica (lijevo) i kao digitalne zbirke (desno).

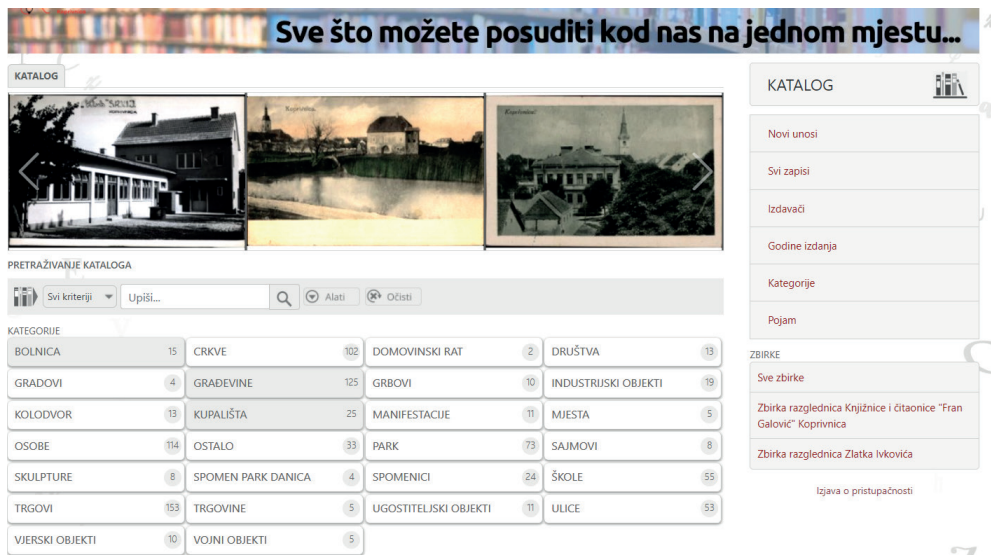
3. Razglednice u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica

Tradicija prikupljanja razglednica kao knjižnične građe u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica (dalje: koprivnička Knjižnica) seže četrdesetak godina unazad, u vrijeme kada se u hrvatskim narodnim knjižnicama počinju osnivati zavičajne zbirke.²¹ Prikupljanje razglednica u okviru Zavičajne zbirke *Caproncensis* započinje privatnim, pojedinačnim i povremenim donacijama sredinom 1980-ih godina kada s plakatima, pozivnicama, katalozima izložbi, kalendarima i sličnim sitnim tiskom bivaju prepoznate kao nositelji informacija zavičajno-baštinskog karaktera. Prve od njih prikazuju Koprivnicu i tvornicu Podravku iz 1970-ih godina. Kao i u mnogim drugim knjižnicama koje prati manjak zaposlenika i nemogućnost specijalizacije, u ovom slučaju za bavljenjem zavičajnom knjižničnom građom i

brigom za zavičajnu zbirku, važnost razglednica nije uvijek bila jasno prepoznata i često su bile zapostavljene u odnosu na „važniju“ knjižničnu građu (prije svega knjige) te su godinama bile neadekvatno smještene u kartonske kutije i ladice. Sustavna i organizirana nabava razglednica Koprivnice i okolice u antikvarijatima i od kolekcionara započinje 1990-ih godina. Tada je otvorena posebna inventarna knjiga za unos podataka o razglednicama koje se konačno adekvatno smještaju u namjenske albume-kutije. Do 2010. godine Zbirka razglednica koprivničke Knjižnice broji oko 150 jedinica.²² Prijelomnu točku predstavlja 2011. godina kada se umjesto dotadašnjeg sporadičnog skeniranja digitalizira cjelokupna zbirka razglednica koprivničke Knjižnice u okviru nacionalnog projekta Hrvatska kulturna baština, a nastavljajući na već ranije realizirane projekte digitalizacije koprivničke zavičajne kulturne

21 STRMEČKI, Josipa: *Caproncensis: Zavičajna zbirka Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Podravski zbornik 24/25 – 1998./1999. (ur. Hrvoje Petrić, Koprivnica: Muzeji grada Koprivnice, 1999., 361–375.

22 UJLAKI, Kristian: *Posebne zbirke Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice 1650. – 2010.: Spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (ur. Dijana Sabolović-Krajina), Koprivnica: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010., 163.

Sl. 2. Snimka zaslona digitalne zbirke razglednica za pretraživanje po katalogu i zbirkama (zasebnim i objedinjenim) te kriterijima: izdavači, godina izdanja, kategorije i pojam (ključna riječ).

baštine²³ bio je jedan od prvih projekata digitalizacije razglednica u Hrvatskoj, uz *Pozdrav iz Hrvatske: Digitalizacija starih razglednica iz Grafičke zbirke Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu* i *Digitalizirana zagrebačka baština u Knjižnicama grada Zagreba*. Prema definiciji, digitalizacija je stvaranje digitalne slike materijalnog predmeta uporabom skenera ili digital-

23 Prvi značajniji projekti digitalizacije razglednica započeli su u okviru nacionalnog projekta „Hrvatska kulturna baština – digitalizacija arhivske, knjižnične i muzejske građe” koji je pokrenut 2007. godine pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović” Koprivnica uključila se u ovaj nacionalni projekt na samom njegovom početku. Bila je prva knjižnica u Hrvatskoj koja je u njegovom okviru provela projekt digitalizacije zavičajne kulturne baštine, konkretno novina Glas Podravine, za kojim su slijedili projekti digitalizacije ostalog koprivničkog tiska, djela Frana Galovića, razglednica i dr. Inicirala je i formiranje prvog zavičajnog repozitorija s Muzejom grada Koprivnice i Državnim arhivom u Varaždinu koji se održao do 2017. godine. Usp. SABOLOVIĆ-KRAJINA, Dijana; UJLAKI, Kristian; STRMEČKI, Josipa: *Digitalizacija kulturne baštine kao društvene vrijednosti: Praksa Knjižnice i čitaonice Fran Galović Koprivnica*. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 55, 2 (2012), 149–162.

ne kamere.²⁴ Za razliku od uvriježenog shvaćanja digitalizacije kao skeniranja, digitalizacija je puno širi i cjeloviti postupak koji podrazumijeva poštivanje nekoliko mjerila: stručnu obradu klasične građe s metapodatcima koji omogućuju pretraživanje, tehnički postupak skeniranja, dostupnost na internetu i upravljanje pravima za pristup i dugoročnu zaštitu. Prilikom digitalizacije razglednica koprivničke Knjižnice ostvarena je suradnja s privatnim kolekcionarom Zlatkom Ivkovićem iz Zagreba (podrijetlom iz sela Reka kraj Koprivnice) od kojega se prvo posudila, a kasnije, kada su se stvorili financijski uvjeti, i otkupila njegova zbirka starih koprivničkih razglednica i fotografija. Na samim počecima digitalna baza obuhvaćala je preslike 472 razglednica iz dviju zbirki – knjižnične (288 razglednica) i Zlatka Ivkovića (184 razglednica) koje su pokrivale povijest, promjene, razvoj i rast grada Koprivnice i okolice od 1898. do 1977. godine. Danas

24 *Digitalizacija*. // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja, 41.

Sl. 3. Digitalna inačica jedne od tri najstarije razglednice Koprivnice iz 1898. (motiv šetališta s paviljonom).

Sl. 4. Početna razglednica koprivničkog šetališta s paviljonom iz 1898. godine s dugom adresom.

je zbirka razglednica dio veće zbirke zavičajnog karaktera pod nazivom Zbirka razglednica i fotografija. S datumom 14. 6. 2024. godine ona broji 849 jedinica i sastoji se od sljedećih pod-zbirki: Razglednice Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ (429 jedinica), Razglednice i fotografije Zlatka Ivkovića (216 jedinica), Umjetnost na razglednicama (185 jedinica), Fotografije Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ (8 jedinica; veći dio čeka na obradu) te Ostala i srodna građa – dopisnice i kuverte (18 jedinica). Razglednice su dostupne korisnicima u fizičkom obliku u samoj knjižnici, a u elektroničkom obliku kao skenovi u e-katalogu knjižnice te kao digitalna zbirka razglednica koja je dio Digitalne zbirke „Koprivnička kulturna baština“ Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica na platformi Metelwin Digital Library.²⁵

Stručnoj, kataložnoj obradi razglednica pristupilo se nakon njihove digitalizacije.²⁶ To znači da su prvo razglednice kao digitalne preslike opisane metapodacima, kako bi bile pretražive po raznim kriterijima putem interneta.²⁷ Nekoliko godina kasnije, kada su se

stvorili stručni uvjeti u koprivničkoj Knjižnici, razglednice su formalno i sadržajno stručno obrađene kao fizički predmeti: klasificirane, katalogizirane, predmetizirane i anotirane, kako bi s ostalom knjižničnom građom bile dostupne i pretražive ne samo u digitalnoj zbirci nego i u integriranom elektroničkom katalogu Knjižnice.²⁸ Tiskane razglednice spadaju u neknjižnu grafičku građu, pa su u koprivničkoj Knjižnici katalogizirane prema odredbama Međunarodnoga standardnog bibliografskog opisa neknjižne građe (ISBD(NBM)). Može se reći da se koprivnička knjižnica ubraja u one hrvatske knjižnice koje i dalje koriste specijalizirani međunarodni knjižnični standard za stručnu obradu neknjižne građe u koju spadaju razglednice, a nisu još prihvatile izradbu kataložnih opisa prema novom, objedinjenom ISBD-u, međunarodnome standardnom bibliografskom opisu iz 2014. godine.²⁹ Knjižnica

25 *Razglednice*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/lib/photo.php?B=20> (12. 7. 2024.).

26 Usp. JANUS, Ranka: *Stručna obrada razglednica – praksa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Knjižnice u procjepu 4: A što sa sitnim tiskom i sivom literaturom? / uredio Ante Mrgan. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisacko-moslavačka županije, 2019., 153–170.

27 Prema definiciji, metapodatak je podatak koji identifikira, opisuje i locira ili pomaže u upravljanju jedinicom elek-

troničke građe. Usp. *Metapodatak*. // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja, 123. Osobitu su važnost metapodatci dobili širenjem interneta, na kojem svaki objavljeni dokument hipertekstovnoga formata u zaglavlju sadrži i metapodatke. Oni uključuju kratki opis dokumenta, npr. ključne riječi, što pretražnicama omogućuje lakše pronalaženje toga dokumenta na odgovarajući upit. Usp. *Metapodaci*. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/metapodatci> (12. 7. 2024.).

28 *Katalog*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/lib/index.php?B=20> (12. 7. 2024.).

29 Objedinjeno izdanje ISBD-a Međunarodni stan-

kataložno obrađuje samo tiskane razglednice, ali ne i digitalne razglednice koje se tretiraju kao elektronička građa. Međutim, s kataložnih zapisa pojedinih razglednica omogućena je interaktivna povezanost s digitalnim preslikama iz zbirke razglednica.³⁰ Razglednicama se može pristupiti preko mrežne podstranice koprivničke Knjižnice pod nazivom Digitalna baština³¹, kao i preko Kataloga za složenija pretraživanja s ostalim digitalnim zbirkama koprivničke Knjižnice, kao i zbirci kataložno opisanih razglednica.³²

Može se zaključiti da dva različita, a ipak povezana načina stručne obrade, pretraživanja i istraživanja razglednica iz zbirke koprivničke Knjižnice – preko e-kataloga i preko zbirke digitalnih preslika – nude vrelo mnogostrukih slikovnih i tekstualnih informacija o zavičaju (gradu Koprivnici i okolici). Broj katalogiziranih razglednica i broj onih u zbirci digitaliziranih razglednica trenutno se ne podudaraju, zato što programsko rješenje MetelWina nije u posljednjim godinama pratilo postavljanje prinovljenih razglednica u digitalnu inačicu. Stoga je broj digitaliziranih razglednica manji od onih u katalogu, no usprkos tome niz opcija pretraživanja koje digitalna zbirka razglednica u odnosu na katalog omogućuje zavrjeđuje posebnu pozornost.

dardni bibliografski opis (International Standard Bibliographic Description) je glavni standard koji sadrži skup pravila i propisa za univerzalni bibliografski opis knjižnične građe. Njegova je namjena da omogući univerzalnu i brzu dostupnost, u međunarodno prihvatljivom obliku, osnovnih bibliografskih podataka za svu objavljenu građu u svim zemljama. Usp. ISBD: *Međunarodni standardni bibliografski opis*. / preporučila Skupina za pregled ISBD-a; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju. Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.

30 *Razglednice*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/lib/photo.php?B=20>. (12. 7. 2024.).

31 *Digitalna baština*. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/digitalna-bastina/>. (12. 7. 2024.).

32 *Katalog*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/lib/index.php?B=20> (12. 7. 2024.).

4. Digitalna zbirka razglednica i njihova pretraživost

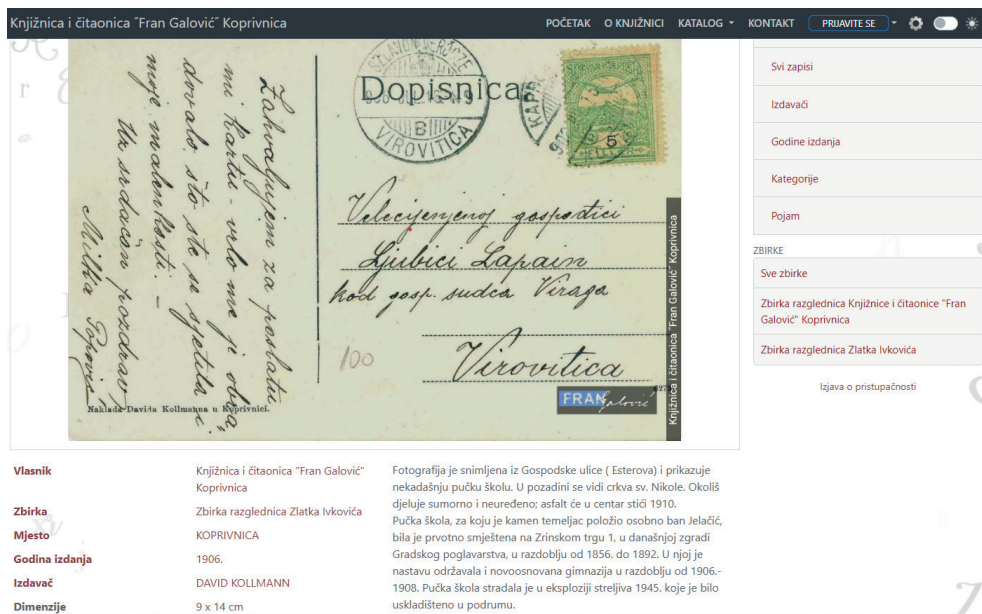
Zbirka digitaliziranih razglednica može se pretraživati po sljedećim kriterijima: novim kataložnim unosima, svim kataložnim zapisima, izdavačima, godini izdanja, kategorijama, pojmovima (ključnim riječima) te zasebnim ili objedinjenim zbirkama Knjižnice i Zlatka Ivkovića. Kao što pokazuje digitalna preslika jedne od tri najstarije razglednice u zbirci koprivničke Knjižnice iz 1898, svaka digitalizirana razglednica otvara se svojom slikovnom stranom uz koji se nalazi sadržajni opis, a posebnim klikom na znak „info“ dobije se širi opis razglednice koji uz sadržaj sadrži metapodatke: formalne podatke o razglednici (*Vlasnik, Zbirka, Mjesto izdanja, Godina izdanja, Izdavač, Dimenzije, Mjesto polaska, Odredišna adresa, Datum slanja, Reprint*), kategorije i ključne riječi.

S pomoću kategorija (u ovom slučaju to su: crkve, osobe, park, škole), kao i ključnih riječi moguće je interaktivno povezivanje sa zapisima drugih razglednica koje su opremljene identičnim ključnim riječima (u ovom slučaju to su: Antun Rogina, Crkva sv. Antuna Padovanskog, G. (Georg, Đuro) Vaić, glazbeni paviljon, park, pučka škola, Župna crkva sv. Nikole).

Sadržajni opis ove razglednice glasi: *Ovo je jedna od najstarijih razglednica-dopisnica s prikazom koprivničkog parka i glazbenog paviljona. U pozadini se vide crkva sv. Nikole sa župnim dvorom, zgrade u ondašnjoj Gospodskoj (danas Esterovoj) ulici te pučka škola i crkva sv. Antuna Padovanskog. Glazbeni paviljon podignut je 1896. g. Izradio ga je domaći majstor Antun Rogina za milenijsku izložbu u Budimpešti. Tu su se održavali nedjeljni promenađni koncerti, a glazbenu funkciju paviljon je zadržao do danas. Omiljena je tema mnogih koprivničkih razglednica.*

Metapodatci:

Vlasnik: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica
Zbirka: Zbirka razglednica Zlatka Ivkovića
Mjesto: KOPRIVNICA

Sl. 5. Primjer promijenjene poledine razglednice iz 1907. s kratkom adresom i prostorom za poruku (donji dio slike zaslona sadrži opis prednje strane razglednice s fotografijom pučke škole srušene u Drugom svjetskom ratu).

Godina izdanja: 1898.
 Izdavač: G. VAIĆ (GEORG,GJURO)
 Dimenzije: 9 x 14 cm
 Mjesto polaska: RASINJA
 Odredišna adresa: AGRAM (ZAGREB)

Usto, moguće je dobiti uvid u revers razglednice s poštanskom markom, porukom adresanta ili pošiljatelja i podacima o adresatu ili primatelju kojemu se upućuje razglednica. Pretraživost razglednica po kriteriju izdavača daje uvid u produkciju 53 nakladnika ili izdavača razglednica Koprivnice i okolice u zbirci koprivničke Knjižnice. Primjera radi, moguće je dobiti informaciju o nakladnicima najstarijih i najbrojnih razglednica Koprivnice. Izdavač onih najstarijih, tiskanih krajem 19. i na samom početku 20. stoljeća bili su Georg Gjuro Vaić, koji je u to vrijeme imao i trgovinu željeznom robom na početku Zrinskog trga, a obnašao je i dužnost blagajnika u Narodnoj čitaonici te Jaroslav Merhaut. On je pred Prvi svjetski rat

u svoju knjižaru i tiskarsku radnju prihvatio sunarodnjaka Čeha, Vinka Vošickog, koji ju je uskoro otkupio i osamostalio se. Upravo u nakladi Vinka Vošickog izašle su do Drugog svjetskog rata najbrojnije razglednice (49). Slijede ga Georg Gjuro Vaića (14), Jaroslav Merhaut (12) i Oton Seiwerttha (9) itd.

Nakon Drugog svjetskog rata izdavači najvećeg broja razglednica Koprivnice i okolice su Foto-tehnika Zagreb (11), Jugoturist Beograd (10), Podravka (7) itd. Pretraživost razglednica po godini izdanja daje uvid u vremenski raspon izdanih razglednica u zbirci koprivničke Knjižnice od 1898. do 2020. godine. Iz tih podataka možemo zaključiti da su u knjižničnoj zbirci najbrojnije razglednice iz 1990-ih (48 jedinica), 1930-ih (43 jedinica), 1960-ih (37 jedinica), 1920-ih (36 jedinica), 1900-ih (29 jedinica), 1980-ih (31 jedinica), 1910-ih (28 jedinica), 1970-ih (17 jedinica), 2000-ih (10 jedinica), 1950-ih (8 jedinica). Treba uzeti u obzir da se u slučajevima kada na razglednici nije otisnuta godina izdanja uzima podatak o datumu nje-

Sl. 6. Razglednice koje je Francuskinja Justine Rousseau slala iz Koprivnice 1905. i 1906. godine.

nog poštanskog putovanja. Kako bi se dobio poblži uvid u profil razglednica iz digitalne zbirke koprivničke Knjižnice na njih se može primijeniti kartofilska periodizacija koju u svojoj knjizi *Umijeće sakupljanja razglednica* navodi autor Leko.³³ U takozvanom prethodećem razdoblju do 1870. godine mogla bi se iz fonda koprivničke Knjižnice uvrstiti grafika *Veduta Koprivnice iz 17. stoljeća* iz knjige *Ertz-Herzogliche Handgriffe Dess Zirkles und Linialis* autora Antona Ernsta Burckhardta von Birckensteina. Grafika je kao digitalna preslika dostupna na portalu Digitalna zbirka „Koprivnička kulturna baština“ koja objedinjava projekte digitalizacije Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica i suradnika od 2007. godine.³⁴ Zanimljivo je da koprivničke monografije fotografija i razglednica stare Koprivnice autora Prvčića i Feletara sadrže i druge grafičke prikaze Koprivnice koje se prema kartografskoj literaturi mogu svrstati u prethodnike razglednicama kao mediju prenašanja slikovnih i tekstualnih informacija.³⁵

Jedna od takvih veduta iz 17. stoljeća tiskana je kao reprint razglednica 1970. godine te se također nalazi u zbirci koprivničke Knjižnice. Prema trenutnom stanju ni jedna od razglednica zbirke koprivničke Knjižnice ne pripada razdoblju ranih razglednica od 1870. – 1896. godine.

Međutim, starim razglednicama iz razdoblja 1897. – 1905. pripadaju 32 razglednice kojima se sigurno može odrediti godina izdanja ili putovanja (tri najstarije razglednice iz 1898., osam iz 1899., deset iz 1900., sedam iz 1902., jedna iz 1903., tri iz 1904. i 11 iz 1905.). Ilustracije radi, najstarija hrvatska tiskana razglednica je ona Rijeke i okolice iz 1889. godine, dakle izašla iz tiska devet godina prije najstarije koprivničke.³⁶ Starijim razglednicama iz

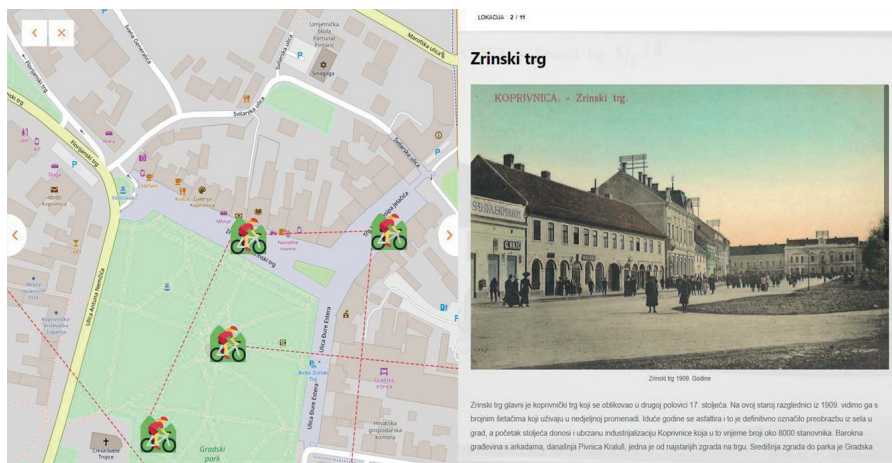
33 LEKO, Krunoslav, Isto, 39–45.

34 Digitalna zbirka „Koprivnička kulturna baština – Grafike“. Dostupno na: <https://library.foi.hr/zbirke/koprivnica/index.php?page=grafike> (7. 7. 2024.).

35 Usp. FELETAR, Dragutin; PRVČIĆ, Vjekoslav: *Stara*

Koprivnica. Koprivnica: Mali princ, 1993.; FELETAR, Dragutin; PRVČIĆ, Vjekoslav: *Stara Koprivnica*. Koprivnica: Mali princ, 2003.; FELETAR, Dragutin; PRVČIĆ, Vjekoslav: *Koprivnički album: u povodu 650. obljetnice proglašenja Koprivnice slobodnim kraljevskim gradom 1356. – 2006*. Samobor [etc.]: Izdavačka kuća Meridijani [etc.], 2006.; FELETAR, Dragutin: *Koprivničke uspomene: Koprivnica na starim fotografijama*. Samobor; Koprivnica: Meridijani; Šareni dućan, 2017.

36 BOGAVČIĆ, Ivan; SALOPEK BOGAVČIĆ, Iva: *Prve razglednice na prostoru Hrvatske*. // Peristol: Zbornik radova za povijest umjetnosti 63, 1(2020), 121–138. Dostupno na: <https://>

Sl. 7. Snimka zaslona s jednim segmentom virtualne izložba Moj grad je mali, ali što će mi veći.

razdoblja 1906. – 1918. pripada 98 razglednica (od toga 70 do 1913., a svega 18 razglednica u razdoblju Prvog svjetskog rata 1914. – 1918.). One prate promjene u tadašnjem poštanskom prometu razglednicama, kao što je promjena njihovog izgleda od siječnja 1905. kada se adresna strana počinje dijeliti na dva dijela koji tekstualni dio odvajaju od slike. Kao što slika 4 pruža uvid u izgled poledine najstarije razglednice koprivničke Knjižnice iz 1898., tako slika 5 daje uvid u promjene koje su uvedene prvo u Austro-Ugarskoj i Njemačkoj, glavnom svjetskom proizvođaču razglednica, a 1907. prihvaća ih i Međunarodna poštanska unija.³⁷

Treće i četvrto razdoblje od 1897. do 1918. (1914.) godine nazivaju se zlatno doba razglednica zbog visoke kvalitete njihove manufakturne izrade. Karakterizira ga razdoblje najfinijih razglednica dobrog ukusa, često umjetničkih grafika svjetski poznatih umjetnika.³⁸ Autori Bogičević i Salopek Bogičević ukazuju da su razglednice tog vremena kao novi vizualni medij u hrvatskom kontekstu svojom tehnikom, stilom i formom stajale uz bok tadašnjim eu-

ropskim trendovima.³⁹ Toj tvrdnji argumentaciju u potpunosti daju i najstarije koprivničke razglednice iz zbirke koprivničke Knjižnice. Posebice se ističu one sa secesijskim ukrasima i elementima. Novije razglednice pripadaju razdoblju 1919. – 1945., a njih u zbirci koprivničke knjižnice ima 97 kojima se sa sigurnošću može utvrditi godina izdanja ili poštanskog putovanja. Nove razglednice iz razdoblja 1946. – 1960. zastupljene su u zbirci koprivničke Knjižnice s 10 jedinica, dok modernim razglednicama nakon 1960. do danas pripada 112 jedinica i one su, kao što je već spomenuto, najbrojnije u digitaliziranoj zbirci razglednica koprivničke knjižnice. Najmlađe dvije s prikazom Peteranca i peteranskog veza – filea, nisu putovala, a izdane su 2020. godine. Svakako treba napomenuti da u ovu periodizaciju nisu uvrštene razglednice iz zbirke koprivničke Knjižnice za koje nije bilo moguće utvrditi godinu izdanja, odnosno poštanskog putovanja, a njih je 112. Tiskanje razglednica u današnje vrijeme internetske komunikacije postaje raritet zato što se njihova uloga kao komunikacijskog sredstva gotovo u potpunosti izgubila u odnosu na prevlast informacijsko-komunikacijske tehnologi-

hrcak.srce.hr/file/370543 (15. 7. 2024.).

37 LEKO, Krunoslav: Isto, 43.

38 Isto.

39 BOGAVČIĆ, Ivan; SALOPEK BOGAVČIĆ, Iva: Isto.

je i potpuno drugačiji način slanja poruka, sada elektroničkim putem preko mobilnih telefona i računala, odnosno interneta i društvenih mreža umjesto papirnog oblika i zemaljske pošte. Pretraživanje baze digitaliziranih razglednica u zbirci koprivničke knjižnice po kategorijama također daje zanimljive podatke, prije svega uvid u njihove motive i teme.

Najbrojniji su motivi koprivničkih trgova (153 razglednice), potom građevina (125 razglednica), osoba (114 razglednica), crkava (102 razglednice), škola (55 razglednica), ulica (53 razglednice), parkova (73 razglednice), kupališta (25 razglednica), spomenika (24 razglednice), industrijskih objekata (19 razglednica), koprivničke bolnice (15 razglednica), željezničkog kolodvora (13 razglednica), društva (13 razglednica), manifestacija (11 razglednica), ugostiteljskih objekata (11 razglednica), grbova (10 razglednica), vjerskih objekata (10 razglednica), sajмова (8 razglednica), skulptura (8 razglednica), mjesta (5 razglednica), vojnih objekata (5 razglednica), trgovina (5 razglednica), gradova (4 razglednice), Spomen parka Danica (4 razglednice), Domovinskog rata (2 razglednice).

U kategoriji „ostalo“ uvrštene su 33 razglednice. Primjera radi, kao što pokazuje slika 6, pretraživanje po kategoriji „sajmovi“ daje uvid u svih osam razglednica iz digitalne zbirke s ovim motivom karakterističnim za izgled Zrinskog trga prije Drugog svjetskog rata. Dostupnost razglednica putem njihovih preslika na mrežnoj stranici koprivničke Knjižnice i njihova pretraživost po različitim kriterijima pretpostavka je da ovakva jedinstvena zbirka zavičajnog karaktera dopre do što šireg kruga zainteresiranih koji ju mogu koristiti za razne svrhe: stručno-znanstvena, obrazovna, hobiistička ili informativna pretraživanja i istraživanja. Za primjer funkcioniranja razglednica kao izvora privatne i javne povijesti Koprivnice mogu iz zbirke koprivničke Knjižnice poslužiti razglednice Madame Rousseau (slika 8). Zahvaljujući kolekcionaru Zlatku Ivkoviću Knjižnica u svojoj zbirci zavičajnih razglednica posjeduje nekoliko onih s motivima Koprivnice

kakva je bila prije više od stotinu godina. Njih je Madame Rousseau slala iz Koprivnice u Pariz izvjesnom Georgesu Texieru, jednom od svojih korespondenata s kojim se posebno zbližila te se iz njih u osnovnim crtama može iščitati njezin životni put.⁴⁰ Iz poruka svega nekoliko razglednica Koprivnice koje je Francuskinja Justine Rousseau slala na francuskom jeziku svojem korespondentu zaključujemo da je živjela u Koprivnici 1905. – 1906. Bila je udovica, a u Koprivnici je radila kao učiteljica – podučavala je francuski jezik i glazbu. Po preminulom suprugu, kojega je sahranila u Zagrebu, imala je rodbinu u Samoboru i Zagrebu u poznatoj obitelji Budicki (primjera radi, Ferdinand Budicki bio je dobrostojeći trgovac i pionir automobilstičkog, motociklističkog i biciklističkog sporta u Hrvatskoj). Strastveno je obožavala putovanja i sakupljanje razglednica. Bila je članica kluba koji je u Francuskoj okupljao sakupljače razglednica – kartofile. Ilustracija ove strasti za sakupljanjem razglednica potvrđuje podatak o pozamašnoj zbirci razglednica Madame Rousseau koju je ovdje već spomenuti kolekcionar – suradnik koprivničke Knjižnice Zlatko Ivković kupio u jednom antikvarijatu u Banja Luci (bez podataka kako je tamo dospjela).

U Koprivnicu je Madame Rousseau primila tristotinjak razglednica s motivima francuskih gradova i krajolika, a dvjestotinjak razglednica poslano joj je u Zagreb i Beč, gdje se potom također zadržavala i živjela u potrazi za poslom. Gotovo na dnevnoj bazi dopisivala se s više kartofila (na francuskom jeziku), tako da se njezine razglednice danas nalaze kod većeg broja kolekcionara.⁴¹ Dio teksta s jedne od razglednica Madame Rousseau, poslan iz Koprivnice u Pariz 2. 12. 1905. u prijevodu s francuskoga na hrvatski glasi:

40 Prijevod poruka s francuskog na hrvatski Maje Kučan, prof. u mirovini.

41 SABOLOVIĆ-KRAJINA, Dijana: *Izložba razglednica „U potrazi za Madame Rousseau“*. 21. ožujka 2016. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/vijesti/izlozba-razglednica-u-potrazi-za-madame-rousseau/> (15. 7. 2024.)

Gospodine,
činjenica da vjerojatno neću putovati razlog je
moje ljubavi prema razmjenjivanju razglednica
(kartofiliji). Htjela sam ponovno vidjeti, prizvati
u sjećanje sve što sam u svojoj dugoj lutalačkoj
karijeri vidjela i proživjela.

A Vi biste me trebali vidjeti u momentu kad
dobivam razglednice i nalik sam na dijete, veliko
dijete. Neki dan sam naišla na stihove pjesnika
koji je izvrsno izrazio moje osjećaje:

Putujete oblaci, putujete ponad pjenećeg mora.
Toliko sam volio putovati, volio uvijek putovati.

Sve sam proživio u putovanjima,

Proživio sam sreću i nesreću.

Putujte oblaci ponad pjenećeg mora.

Uz privatnu povijest s razglednica Justine Rousseau očitava se i javna povijest Koprivnice u vrijeme Austro-Ugarske na prijelazu 19. u 20. stoljeće sve do izbijanja Prvog svjetskog rata, a prije svega, multikulturalnost njenog stanovništva te migracije koje su stanovnike dovele u Koprivnicu. Te razglednice također ukazuju na popularnost putovanja i turizma što je potaklo ekspanziju proizvodnje razglednica koje su u to doba služile kao danas televizija ili internet, tj. bile su masovni medij preko kojeg su ljudi dobivali informacije iz svijeta. Daleki krajevi spoznavali su se preko slika na razglednicama koje su bile jeftinije od fotografija i tako dostupnije širem krugu ljudi. Autor Leko navodi procjene da je u tom tzv. zlatnom dobu razglednica ukupno kupljeno od 200 do 300 milijardi razglednica, od kojih oko 25 % (50 – 75 milijardi razglednica) nije bilo poslano poštom, nego je poštanski neiskorišteno završilo u albumima i kolekcijama kao predmet kartofilskog sakupljanja.⁴²

Već samo ovaj primjer preplitanja privatne i javne povijesti koja se iščitava s nekoliko ovdje prezentiranih starih razglednica može biti poticaj za daljnja istraživanja života, običaja i prilika u Koprivnici i Europi tijekom 20. stoljeća. Za drugi primjer kulturno-baštinskog identiteta i promocije Koprivnice i okolice mogu

poslužiti suvremene razglednice s reprodukcijama umjetničkih djela koje funkcioniraju kao prikaz umjetnosti i suvenir. Za naš kraj posebno su zanimljive reprodukcije djela najpoznatijih naivnih umjetnika, koje su tiskane u zemlji i inozemstvu najviše od 1970-ih do 1990-ih godina. Važno je ukazati i na suvremene razglednice koje se mogu promatrati kao poveznica kulturne baštine i turističkih destinacija te poslužiti kao primjer promidžbe zavičajne kulturne (materijalne i nematerijalne) baštine, kulturnog turizma kontinentalne Hrvatske i turističkih potencijala koprivničkog kraja.

Primjer mogu biti razglednice s motivima Renesansnog festivala (Koprivnica), bregofske pite, uvrštene u nacionalni registar nematerijalnih kulturnih dobara 2012. godine (Koprivnički Bregi), bijelog veza – filea i književnika hrvatske moderne Frana Galovića (Peteranec), „podravske katedrale“ i vjerskog turizma (Molve), naivne umjetnosti (Hlebine), kulturnog dobra „Etno kuća i galerija Večenaj“ (Gola), dvorca Inkey i lovnog turizma (Rasinja), ekoturizma (Šoderica), pustolovnog raftinga (Drava) itd. Kao primjer korištenja najnovije informacijsko-komunikacijske tehnologije u turističko-geografskom kartiranju na temelju starih razglednica može poslužiti i virtualna izložba *Moj grad je mali, ali što će mi veći* kao najnoviji projekt koprivničke Knjižnice iz 2022. godine. Autorice su knjižničarke Josipa Strmečki i Ranka Janus.⁴³

Zamišljen je kao virtualna vožnja biciklom Koprivnicom i okolicom pri čemu razglednice iz zbirke koprivničke Knjižnice vode „putnika namjernika“ u svijet hrvatske kulturne i prirodne baštine. Projekt je nastao u okviru projekta *Pozdrav iz Hrvatske = Greetings from Croatia* Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.⁴⁴

43 *Moj grad je mali, ali što će mi veći: Virtualna šetnja Koprivnicom i okolicom*. Dostupno na: <http://pozdravizhrvatske.nsk.hr/koprivnica/> (10. 7. 2024.).

44 *Pozdrav iz Hrvatske = Greetings from Croatia*. Dostupno na: <http://pozdravizhrvatske.nsk.hr/> (10. 7. 2024.).

6. Zaključak

Razglednice su knjižnična grafička građa koja se prikuplja i stručno obrađuje kako bi bila što pretraživija i korištenija. Privlačan su medij prenošenja informacija o prošlosti i posebnostima Koprivnice i koprivničkog kraja, o javnoj i osobnoj povijesti Koprivnice i okolice. One isto tako imaju turistički potencijali kao informacijski i kulturno-baštinski resurs u promociji i razvijanju imidža lokalne zajednice. Kao takvi doprinose turističkoj promociji Koprivnice i koprivničkog kraja.

Kako bi se popularizirao značaj razglednica u javnosti, koprivnička Knjižnica povremeno organizira izložbe. Razglednice se također ustupaju za potrebe turističkih zajednica, a posebno treba istaknuti financijsku potporu Turističke zajednica Koprivničko-križevačke županije projektu digitalizacije razglednica. Osim toga, one se nadalje ustupaju ugostiteljskim objektima za vizualno opremanje i dekoraciju te za komercijalne svrhe u izradi suvenira (šalice, preslike razglednica) i nakladništva (opremanje korica knjiga). Planovi koprivničke Knjižnice u mogućoj budućoj promidžbi zbirke razglednica i njenoj većoj vidljivosti vezani su uz daljnje korištenje mogućnosti digitalizacije i interneta, konkretno u izradi mobilne aplikacije koja bi preko razglednica spojila segmente kulture i baštine, potom uz veću povezanost s Muzejom grada Koprivnice i Državnim arhivom u Varaždinu zbog „preklapanja” u prikupljanju razglednica, kao i s turističkim zajednicama, turističkim agencijama i slično. Stoga ovaj rad može biti poticaj za cjelovitu analizu razglednica iz zbirke drugih zavičajnih baštinskih ustanova: Muzeja grada Koprivnice i Državnog arhiva u Varaždinu te zbirke privatnih kolekcionara.

Pri tome treba uzeti u obzir neizostavnu ulogu najnovije informacijsko-komunikacijske tehnologije, odnosno digitalizacije ne samo u zaštiti i pretraživosti razglednica kao resursa u kulturno-baštinskoj i turističkoj promociji Koprivnice i koprivničkog kraja, nego i u povezivanju zbirke razglednica različitih vlasnika.

Summary

Postcards of the city of Koprivnica as library material

This paper highlights the significance of the postcard collection of the Public Library “Fran Galović” in Koprivnica as library material, which has the aim of conveying information about various aspects of life in Koprivnica and its surroundings during the last 120 years or so, from the oldest postcard in the collection which dates back to 1898 to the present day. This includes historical, cultural, urbanistic, social, economic, sports, religious, fashion, promotional, touristic, and other aspects. The paper will address the formation and organization of postcards as library materials - covering acquisition, professional processing, preservation, storage, presentation, and public access. In addition to the physically accessible original postcards in the library, it will also emphasize the advantages of their digital reproductions, which are searchable by various criteria and accessible to the public online at any time and from anywhere in the world.

Furthermore, the paper will provide insights into the value of postcards as library materials and as a cultural heritage resource, which is important for regional identity and which has both touristic potential and overall potential for connecting the past and the present. The scope of this paper is limited given that it looks at postcards only as library materials. To achieve a comprehensive understanding of their potential regarding local identity and cultural heritage, it is necessary to gain insights into postcards not only as library material but also as museum and archival materials, as well as those belonging to private collectors. Therefore, this paper could serve as an incentive for a complete analysis of postcards from the collections of other local heritage institutions - the Koprivnica City Museum and the State Archive in Varaždin, including privately owned collections. In this context, it is important to emphasize the possibilities of the latest tech-

nology, i.e., the role of digitization, not only in the protection and searchability of postcards as resources in the cultural heritage and touristic promotion of Koprivnica and the surrounding area, but also in bringing together owners of different postcard collections.

Literatura i izvori

- BOGAVČIĆ, Ivan; SALOPEK BOGAVČIĆ, Iva. *Prve razglednice na prostoru Hrvatske*. Peristil: Zbornik radova za povijest umjetnosti 63, 1(2020), 121–138. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/370543> (15. 7. 2024.).
- *Digitalizacija*. // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2022. str. 4.
- FELETAR, Dragutin; PRVČIĆ, Vjekoslav. *Koprivnički album: U povodu 650. obljetnice proglašenja Koprivnice slobodnim kraljevskim gradom 1356. – 2006*. Samobor [etc.]: Izdavačka kuća Meridijani [etc.], 2006.
- FELETAR, Dragutin. *Koprivničke uspomene: Koprivnica na starim fotografijama*. Samobor ; Koprivnica: Meridijani ; Šareni dućan, 2017.
- FELETAR, Dragutin; PRVČIĆ, Vjekoslav. *Stara Koprivnica*. Koprivnica: Mali princ, 1993.
- FELETAR, Dragutin; PRVČIĆ, Vjekoslav. *Stara Koprivnica*. Koprivnica: Mali princ, 2003.
- HAVLIČEK, Petar. *Opis razglednica kao arhivskog gradiva i knjižnične građe u arhivima i knjižnicama u Hrvatskoj*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2022. Dostupno na: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A6634/datastream/PDF/view> (12. 7. 2024.).
- ISBD: *Međunarodni standardni bibliografski opis*. / preporučila Skupina za pregled ISBD-a; odobrio Stalni odbor IFLA-ine Sekcije za katalogizaciju. Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.
- JANUS, Ranka. *Stručna obrada razglednica – praksa Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Knjižnice u procjepu 4: A što sa sitnim tiskom i sivom literaturom? / uredio Ante Mrgan. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije, 2019. str. 153–170.
- LEKO, Krunoslav. *Umijeće sakupljanja razglednica*. Rijeka: Ex libris, 2015.
- LEŠKOVIĆ, Ana; ŽIVKOVIĆ, Daniela. *Efemerna građa i sitni tisak: opseg pojmova u Hrvatskoj i svijetu*. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54(2011), 120–134.
- *Metapodaci*. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/metapodatci> (12. 7. 2024.).
- *Metapodatak*. // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2022. str. 123.
- (NBM): *međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe*. Prerađeno izd. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1993.
- *Razglednica*. // Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/razglednica> (11. 7. 2024.).
- *Razglednica*. // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2022. str. 185.
- SABLJIĆ, Damir; BARBARIĆ, Ana. *Katalogizacija razglednica prema ISBD-u*. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 64, 2(2021), 325–359.
- Dostupno i na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/867/753> (12. 7. 2024.).
- SABOLOVIĆ-KRAJINA, Dijana. Izložba razglednica „U potrazi za Madame Rousseau“, 21. ožujka 2016. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/vijesti/izlozba-razglednica-u-potrazi-za-madame-rousseau/> (15. 7. 2024.)
- SABOLOVIĆ-KRAJINA, Dijana; UJLAKI, Kristian; STRMEČKI, Josipa. *Digitalizacija kulturne baštine kao društvene vrijednosti: Praksa Knjižnice i čitaonice Fran Galović Koprivnica*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 2(2012), 149–162.
- *Sitni tisak ili efemerna građa ili efemera*. // Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2022. str. 196.
- *Stare razglednice – izvori baštine [knjiga sažetaka]*. // Znanstveno-stručni skup, Zagreb, 24. 11. 2023. [urednici Ivan Zupanc, Iva Salopek Bogavčić]. Zagreb: Institut za vrednovanje i obradu razglednica, 2023.
- STRMEČKI, Josipa. *Caproncensis: Zavičajna zbirka Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Podravski zbornik 24-25(1998-1999), 361–375.
- UJLAKI, Kristian. *Posebne zbirke Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice 1650. – 2010.: Spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / [glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina]. Ko-

- privnica: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. str. 160–171.
- *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti*. Zagreb: Narodne novine, 17(2019). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html (12. 7. 2024.).
 - *Digitalna baština*. Dostupno na: <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/digitalna-bastina/> (12. 7. 2024.).
 - *Digitalna zbirka „Koprivnička kulturna baština – Grafike*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/zbirke/koprivnica/index.php?page=grafike> (7. 7. 2024.).
 - *Katalog*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/lib/index.php?B=20> (12. 7. 2024.).
 - *Moj grad je mali, ali što će mi veći: Virtualna šetnja Koprivnicom i okolicom*. Dostupno na: <http://pozdravizhrvatske.nsk.hr/koprivnica/> (10. 7. 2024.).
 - *Pozdrav iz Hrvatske = Greetings from Croatia*. Dostupno na: <http://pozdravizhrvatske.nsk.hr/> (10. 7. 2024.).
 - *Razglednice*. Dostupno na: <https://library.foi.hr/lib/photo.php?B=20>. (12. 7. 2024.).